

TULKAA, OTTAKAA VALO

Jarmo Lehto, juhla-julkaisun toimittaja

Puhe pidetty Tampereen ortodoksisen seurakunnan juhla-kirjan julkistamistilaisuudessa 14.11.2009 klo 15.00 Tampereen kirkossa

KP isä esipaimen Ambrosius, isä kirkkoherra Markku, säveltäjä Leo, Tampereen seurakunnan työyhteisö, hyvät ystävät!

”Oi, Jumala, kaiken Luoja ja rakentaja, kiiruhda antamaan siunauksellasi menestys kättemme teoille, jotka olemme Sinun kunniaksesi alulle panneet. Saata ne voimallasi pikaiseen päätökseen”.

– Näillä kirkkoveisun sanoilla, juhla-kirjan toimittajan ominaisuudessa ja tilaisuuden järjestäjien puolesta, toivotan teidät kaikki tervetulleiksi Tampereen seurakunnan merkkivuoden juhla-kirjan julkistamistilaisuuteen. Toivomme, että tämä musiikkipainotteinen juhlatilaisuus olisi monin eri tavoin lämminhenkinen.

Tänä vuonna tulee kuluneeksi 110 vuotta siitä, kun Tampereen seurakunnan pääkirkko rakennettiin. Lähes puolet menneestä ajasta pyhäkkö on ollut säveltäjä Leonid Bashmakovin kotikirkko.

Syksyllä 2008 päätimme Tampereen työyhteisössä yhdistää nämä kaksi merkittävää juhlateemaa sekä julkaista juhlavuoden kunniaksi nuottijulkaisun, joka sisältäisi Leonid Bashmakovin uusinta kirkkomusiikkituotantoa.

Työ on nyt tehty ja kirja on valmis. Ennen kuin saamme kuulla kirjan sisällöstä muutamia musiikinäytteitä, kerron muutamalla lauseella nuottijulkaisusta ja sen syntyvaiheista.

Toimiessani Tampereen kanttorina säveltäjä Leonid Bashmakov antoi minulle vuoden 2007 loppupuolella nähtäväksi muutamia omia sävellyksiään. Tuolloin esitin hänelle toiveen uuden pääsiäiskanonin säveltämisestä. Eipä kulunut aikaakaan, kun säveltäjä alkoi tuoda kanonin irrosseja nähtäväkseni ja kuorolle harjoiteltavaksi.

Pääsiäiskanoni nro 1 valmistui joutuisasti ja Tampereen kuoro lauloi uuden pääsiäiskanonin pääsiäisenä 2008. Näin oli käynnistynyt seurakunnan kanttorin ja säveltäjän välinen yhteistyö, joka loi pohjaa myöhemmälle musiikilliselle yhteistyöllemme.

Pääsiäiskanonin jälkeen säveltäjämaestrolta alkoi ilmestyä uusia veisuja myös Uspenskin Katedraalikuoron 140-vuotisjuhlaan, joka pidettiin Helsingissä lokakuussa 2008.

Kuluneen kahden vuoden aikana olemme siis viettäneet säveltäjän kanssa lukuisia musiikin suunnitteluhetkiä. Muun muassa Tampere-talon konserttien väliajoilla, lämpiössä kahvikupin ääressä on kypsytelty lukuisia kuoronjohtajan ehkä utopistisiakin sävellystoiveita. Yhtä kaikki uusi sävellyskokoelma on valmis ja tätä nyt tänään juhlimme.

Kirjaprojekti ja sen eri vaiheet ovat olleet minulle henkilökohtaisella tasolla eräänlainen ”opintie”, josta tunnen syvää kiitollisuutta Luojaani kohtaan. Tässä yhteydessä lausun myös kiitokset säveltäjä-Leolle, Tampereen seurakunnan kannustavalle esimiehelle isä Markulle ja kaikille entisille työtovereilleni Tampereella.

Ennen juhlakirjan tuotantoprojektia tiesin, että Bashmakovin nimi kuuluu kansainvälisten säveltäjien joukkoon. Tänä päivänä kunnioitan häntä myös filosofina, arkkitehtina ja ennen kaikkea ortodoksisen kirkkomuusikin teologina, jonka musiikilliseen tekemiseen on piirtynyt oma persoonallinen väri.

Tänään julkistettavan, Tampereen seurakunnan julkaiseman juhlakirjan sisältö ”**Tulkaa, ottakaa Valo**” on tapahtumasarja, eräänlainen musiikillinen matka ”hiljaisuuden ja pysähtymisen” kautta kirkkovuoden suurinta juhlaa, *pääsiäistä* kohti. Laulut jakautuvat tekstien ja aiheiden mukaan kolmeen eri osioon, jotka ovat ***katumus, kärsimys ja ylösnousemuksen valo***.

Säveltäjä itse toteaa kirjan saatesanoissaan kirjaprosessista seuraavaa:

Laulut ovat valmistuneet eri aikoina, osittain omasta tahdostani, ikään kuin ”pöytälaatikkoon”. Osa on syntynyt kirkkomuusikkoystävieni pyynnöistä, jolloin niihin usein sisältyi tiettyjä toivomuksia tai rajoituksia. Oma opintieni tällä saralla oli myös eri vuosina erilaisissa vaiheissa. Kokoelmaksi tämä muotoutui siten, että sen toimittajaksi ryhtynyt Jarmo Lehto huomasi eräitten aiemmin tilattujen veisujen ja osan pöytälaatikkomateriaalista kuuluvan tekstiltään suuren paaston ja pääsiäisen sykliin. Hänen toivomuksestaan tämä sarja sitten täydentyi monilla tuoreimmilla lauluilla.

Juhlakirjan on kuvittanut Peter Bashmakov. Hän on käyttänyt hyväksi 110 vuotta vanhan kirkon yksityiskohtia ja kuvakulmia, jotka toimivat ikään kuin johdantona kirkkoveisujen tematiikkaan.

Kirjan nuottigrafiikasta on vastannut Uspenskin Katedraalikuoron tenorilaulaja Pentti Salmi.

Isä esipaimen, arvoisat kutsuvieraat, hyvä juhlayleisö!

Musiikillinen luovuus parhaimmillaan on sitä, että on aina aidosti läsnä omana persoonanaan siinä, mitä tekee.

Ihaillemme usein niitä ihmisiä, jotka eivät käytä voimavarojaan sen tarkkailemiseen, millaisen vaikutuksen he suorittamisellaan tekevät ympäristöönsä.

Kun ihminen löytää sisäisen turvan, hän uskaltaa olla persoonana läsnä siinä mitä tekee, ja ehkä siksi hän löytääkin uusia ja luovia ratkaisuja omalla alueellaan. Kun hän onnistuu saamaan yhteyden omaan syvyyteensä, oman olemuksensa keskukseen, hän alkaa tekemisissään ohjautua tästä keskuksesta. Kaikkeen työhön ja tekemiseen tulee syvyyden väri.

Jos ihmisellä on yhteys todelliseen identiteettiinsä, hän on myös omana persoonanaan aina läsnä siinä, mitä hän tekee. Voisiko jopa sanoa, että ihmisen olemuksesta välittyvä sisäinen turva mahdollistaa myös luovuuden.

Säveltäjän musiikillinen luovuus voi olla sitä, että hänen kaikkeen musiikilliseen piirtynyt oman persoonan väri. Persoonan värittäessä tekemistä syntyy aina luonnollista ja tervettä painetta luoda jotain uutta.

Uuden synnyttämiseen tarvitaan aina kuitenkin rohkeutta. Kukaan ei ole luova olematta samalla rohkea, sillä luovuuden hinta on haavoittuvaisuus.

Antaessaan oman persoonansa näkyä tekemisessään säveltäjä ottaa aina riskin. Luovuushan on oikeastaan sitä, että uhmataan olemassa olevia rakenteita ja uskalletaan ajatella ja tehdä asioita uudella tavalla. Tämä puolestaan voi herättää turvattomuutta niissä, jotka ovat takertuneet siihen, miten asioiden heidän mielestään pitää olla. Niinpä he usein asettuvat vastustamaan luovuutta.

Todelliseen luovuuteen sisältyy aina rohkeuden tai sankaruuden elementti.

Rohkea ihminen ymmärtää kuitenkin omien voimavarojensa rajallisuuden ollessaan inhimillisesti katsoen ylivoimaisen tehtävän edessä. Hän on kuitenkin tilanteessa, jota hän ei voi laistaa eikä paeta, vaan hänen on kohdattava se mikä tuntuu ylivoimaiselta - mitä tilanne ei kuitenkaan ole.

Hän päättää siis ryhtyä mahdottomaan, ja tähän mahdottomaan ryhtyessään hän turvautuu toiseen mahdottomaan eli Jumalaan. Tehtävä ylittää hänen voimavaransa ja kykynsä, joten hän turvautuu johonkin, joka ylittää hänen omat voimavaransa. **Tästä syntyy rukous.**

Joku on sanonut, että rohkeus on rukoukseksi muuttunutta pelkoa. Rukous on siis rohkea asenne yli voimien käyvän tehtävän edessä. Ilman kirkon opettamaa nöyrää asennetta tehtävissämme emme koskaan voi ymmärtää omaa rajallisuuttamme.

Vanhassa testamentissa Jesaja sanoo: ”Hiljainen luottamus on teidän voimanne”. Mitä tämä tarkoittaa?

”Hiljaisuudessa ja luottamuksessa eläminen tarkoittaa, että ihminen on oppinut kuuntelemaan itseään syvältä - niin syvältä, että hän on alkanut aavistaa syvyydessään yhteyden johonkin itseään suurempaan. Mitä enemmän hän asettuu kuuntelemaan tätä syvyyttä, sitä enemmän kuuntelu alkaa saada dialogin piirteitä.

*Dialogissa ihminen puhuu ja joku vastaa. Ehkä voi sanoa jopa niinkin, että dialogissa joku puhuu ja ihminen kuuntelee. Mitä syvällisemmin hän tämän tajuaa, sitä enemmän hän alkaa luottaa dialogin toiseen osapuoleen, jonka hän on löytämässä sisältään. Tämä dialogin toinen osapuoli on Jumala”.
(Tommy Hellsten: Elämän paradoksit)*

Arvoisat kirkon laulajat!

Uuden ortodoksisen kirkkolaulun luomisessa ja kehittämisessä tarvitaan aina paitsi taiteellista lahjakkuutta, myös tradition syvällistä tuntemusta, jotta kirkkolaulun vuosisataisia sisäisiä lakeja pystytään tulkitsemaan ja toteuttamaan oikein.

Kuoronjohtajan näkökulmasta katsottuna totean, että Leonid Bashmakovin sävelkieli on aina ollut laulajalle mieluisaa.

Lähes terapeuttisia piirteitä sisältävä musiikki saattaa paikoitellen kuulijan korvaan kuulostaa pelkistetyltä tai ehkä arkaaiseltakin, mutta musiikki voi kuitenkin kulkea monessa eri tasossa. Säveltäjä Bashmakovin eheyttävä sävelkieli yhdessä kirkon runopukuisen tekstin kanssa piirtyy helposti kuulijan mieleen ja jättää tunteen kaipauksesta Luojan yhteyteen.

Arvoisa säveltäjämaestromme, Leo!

Olet ollut Tampereella jo yli 50 vuotta huomattava musiikillinen vaikuttaja. Olet myös Tampereen ortodoksisen seurakunnan jäsen ja kuoron läheinen ystävä.

Olet tullut meille monille kirkkomuusikoille, kuoronjohtajille ja laulajille hyvin tärkeäksi musiikilliseksi isähahmoksi. Tänään Tampereen kirkon merkkivuoden yhteydessä muistamme sinua merkittävänä suomalaisen ortodoksisen kirkkomusiikin säveltäjänä.

Isä kirkkoherra Markku, seurakunnan talouspäällikkö Marita, hyvät luottamushenkilöt, rakas Tampereen seurakuntayhteisö!

Tampereen seurakunta on kustantanut ja mahdollistanut uuden nuottikirjan. Samalla se on tukenut merkittävällä tavalla suomalaista ortodoksista kulttuuria.

Kiitän vielä kerran kaikkia teitä, jotka olette olleet mukana yhteisessä kirjaprojektissamme ja täten monin eri tavoin mahdollistaneet juhlakirjan toteutumisen.

Arvoisa juhlayleisö!

Toivotan teille kaikille siunattua ja valoisaa Tampereen seurakunnan pääkirkon 110-vuotisjuhlaa!

Jarmo Lehto